

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Koulutuspäällikkö Marjo Reunanen

ASiantuntijakuuleminen

2.3.2010

Eduskunta
Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta (HE 109/2009)

1. Yleistä

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n tavoitteena on edistää kehitysvammaisten ihmisten ja heidän perheidensä yhteiskunnallista tasa-arvoa ja elämänlaatua. Perusopetuslain muutoksella voidaan edistää merkittävästi kehitysvammaisten lasten oikeutta tasa-arvoisiin opiskelumahdollisuuksiin ja tätä kautta myös myöhempään osallisuuteen yhteiskunnassa.

Ratkaisut, joita opetuksen järjestämisessä erityistä tukea tarvitsevia lapsia varten tehdään, edistävät ja parantavat kaikkien oppilaiden oppimismahdollisuuksia. Perusopetuslain muutoksella Suomi ottaa vastuun allekirjoittamiensa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattamisesta.

Kehitysvamma- ja kehitysviivästymä- diagnoosin alla on monenlaisia oppilaita. Vuonna 2008 oppilaita, joilla osa tai koko oppimäärä on yksilöllistetty, oli noin 12 000. Näiden oppilaiden tuen tarpeet ovat yksilöllisiä ja siksi sekä muodoltaan että määrältään hyvin vaihtelevia. Heillä kaikilla on oikeus tasa-arvoiseen koulutukseen ja tarvitsemiinsa tukipalveluihin.

2. Kodin ja koulun yhteistyö on välttämätöntä

Kehitysvammaisten Tukiliitto haluaa korostaa kodin ja koulun yhteistyön merkitystä.

Lakimuutoksen yhteydessä on kiinnitettävä vahvemmin huomiota yhteistyön toteutumiseen. Yhteistyö on kirjattava esitettyä tarkemmin lakiin ja käytännön toteutumista on edistettävä laajasti.

Varhaisen puuttumisen mallissa kodin ja koulun yhteistyölle on annettava sille kuuluva arvo. Pelkkä huoltajien kuuleminen erityisen tuen päätöstä tehtäessä ei ole yhteistyötä, eikä luo parasta mahdollista lähtötilannetta oppilaan edun mukaisten ratkaisujen tekemiseen. Kasvatuskumppanuudessa on molempien toimijoiden, kodin ja koulun, oltava päätösten takana. Pelkkä maininta huoltajien kuulemisesta voi jättää kodin asiantuntijuuden vaille sille kuuluvaa arvoa ja hyötyä lapsen opetuksessa.

Tarkemmin määritellystä kodin ja koulun yhteistyöstä on hyötyä kaikille oppilaille, mutta erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla se on välttämätöntä. Ratkaisut opetuksen järjestämisestä ja tarvittavista tukipalveluista tulisi tehdä keskustellen ja yhteistyössä koulun pedagogisen ammattitaidon ja kodin asiantuntijuuden kanssa. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla kaikkien toimijoiden yhteistyö on välttämätöntä onnistuneisiin oppimistuloksiin pääsemiseksi.

Lakimuutosten lisäksi kodin ja koulun yhteistyöhön on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota myös käytännön tasolla. Vaikka kodin ja koulun yhteistyön merkitys on tunnustettu ja kirjattu opetussuunnitelman perusteisiin, se ei käytännössä useimmissa kouluissa toteudu tyydyttävällä tavalla. Aito vuoropuhelu ja tiedotus oppilaan asioista, koulupäivästä ja kotikuulumisista auttaa kaikkien osapuolien toimintaa. Se myös tukee opetukselle ja kuntoutukselle asetettuihin tavoitteisiin pääsyä. Tämä on asia, johon myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

3. Erityinen tuki järjestettävä ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä

Erityisen tuen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä on oltava ensisijaista ja pääsääntöistä aina silloin, kun se on oppilaan edun mukaisesta. Kaikille yhteinen lähikoulu luo pohjan tasa-arvoiselle koulutuspolitiikalle.

Kehitysvammaisen oppilaan oppiminen tapahtuu usein mallioppimisena. Tähän yleisopetuksen koulu ja luokka tarjoavat erittäin hyvän mahdollisuuden. Myös erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla tulee olla mahdollisuus jatkaa varhaiskasvatuksen polkua luontaisten ikätovereiden kanssa omissa lähikouluissaan.

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tukeminen itsenäiseen ja täysivaltaiseen elämään yhteiskunnan jäsenenä alkaa koulussa.

Jokaisen lapsen kohdalla tulee pysähtyä ja miettiä ratkaisut hänen lähtökohdistaan ja tulevaa elämää silmällä pitäen.

Opetusjärjestelyistä päätettäessä ovat lähtökohtana oppilaan edun mukaiset ratkaisut. Oppilaan edun mukaisten ratkaisujen tekemiseen tarvitaan eri näkökulmia ja moniammatillista osaamista. Huoltajilla on pisin kokemus ja laajin asiantuntemus omasta lapsestaan ja hänen erityispiirteistään. Automaattisia ratkaisuja erityisluokalle tai –kouluun sijoittamisesta ei tulisi enää nykypäivänä tehdä missään. Näin kuitenkin tapahtuu.

Perusopetuslain muutoksen yhteydessä on mahdollista muuttaa nämä erityisopetuksen toimintatavat vastaamaan nykypäivää ja nykypäivän huoltajien näkemyksiä. Osalle kehitysvammaisista oppilaista pienryhmäopetus on oppilaan edun mukaista, mutta ratkaisu on tehtävä yhteisymmärryksessä huoltajien kanssa.

Yhteiskunta on muuttumassa asenteiltaan kaikille avoimemmaksi. Laitosmaista palvelukulttuuria puretaan. Vammaisten ihmisten ihmisoikeuksien on toteuduttava myös perusopetuksessa. Koulujen kautta vaikutus koskee koko perusopetuksessa olevalle ikäluokkaa. Erilaiset ihmiset elävät samassa yhteiskunnassa, eikä koulukaan voi erotella ihmisiä erityisten piirteiden perusteella.

Lähikoulun on oltava mahdollinen kaikille oppilaille tasavertaisesti. Esimerkiksi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita ei tule sijoittaa suoraan erityisluokalle. Kuntien käytännöt on saatava yhtenäisemmiksi ja tasa-arvoisemmiksi uuden lain myötä.

4. Riittävät tukitoimet välttämättömiä tasa-arvoisessa koulutuspolitiikassa

Yleisopetuksen koulun on saatava erityistä tukea tarvitsevia oppilaita varten vastaavat resurssit kuin erityiskouluilla on. Erityistukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen järjestämiseksi tehdyt ratkaisut ovat hyödyksi kaikille oppilaille. Erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle ne ovat tasa-arvoisen osallisuuden ja oppimismahdollisuuksien ehto.

Esitetyn perusopetuslain 17 §:n mukaan *erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä on määrättävä mm. oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä sekä mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut.* Oppilaiden yhdenvertaisen kohtelua takia on tärkeää, että tulkitsemis- ja avustajapalvelut tulee kirjattua selkeästi ja yksilöidysti erityisen tuen päätökseen. Oppilaalla ja hänen huoltajillaan on oltava selkeä käsitys, mihin tukipalveluihin oppilaalla on oikeus. Epäselvä päätös vaikeuttaa oppilaan huoltajille kuuluvien oikeussuojakeinojen käyttämistä,

esimerkiksi päätöksen toimeenpanemista, elleivät tukitoimet toteudukaan.

5. Tarvittavat pykälämuutokset

Hallituksen esityksessäkin on todettu se valitettava tosiasia, että nykyiset säädökset eivät riittävän hyvin turvaa oppilaan etua ja oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Esitetyt muutokset eivät edelleenkään takaa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden yhdenvertaista kohtelua perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten edellyttämällä tavalla. Myös perusopetuksessa on otettava huomioon yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset. Tämän vuoksi esitämme perusopetuslain 30 §:ään muutosta ja uutta 2 momenttia. Vastaavat säädökset on kirjattu sekä sosiaalihuollon asiakkaan että potilaan oikeuksia koskeviin lakeihin.

30 § Oikeus saada opetusta

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada työpäivinä opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin edellytykset turvaava tuki heti tuen tarpeen ilmetessä.

Opetusta koskevat suunnitelmat ja päätökset on tehtävä yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa.

Oppilaan opetusta tai tarvittavaa tukea koskevia päätöksiä tehtäessä on ensisijaisesti otettava huomioon oppilaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet.

Vaihtoehtona on vahvistaa oppilaan oikeuksia ja yhteistyön velvoittavuutta kaikissa yksittäisissä suunnitelmissa ja päätöksissä koskevista pykälissä erikseen. Esimerkiksi 17 pykälä edellyttää vain kuulemista mutta ei yhteistyötä kuten 16 a ja 17 a pykälät. Erityistä tukea koskevaa päätöstä ja esimerkiksi ratkaisua opetusryhmästä ei voi tehdä ilman tiivistä yhteistyötä oppilaan ja kodin kanssa.

Tampereella 25.2.2010

KEHITYSVAMMAISTEN TUKILIITTO RY

Marjo Reunanen
koulutuspäällikkö